در اوکراین چه خبر است؟

بازی با کارت همه‌پرسی و برگ اتم

فرهیختگان بازل جنگ اوکراین با برگزاری همه‌پرسی در ۴ منطقه این کشور، پیچیده‌تر از قبل شد. روسیه که از ابتدای سال جاری میلادی توانسته بود بخش‌هایی از خاک اوکراین را تصرف کند، در منطقه دونتسک و لوگانسک در شرق و خرسون و زاپوریژیا در جنوب اوکراین همه‌پرسی الحاق به خاک روسیه را برگزار کرد. این همه‌پرسی که از جمعه گذشته ۲۳ سپتامبر آغاز شده بود تا ۲۷ سپتامبر ادامه پیدا کرد. براساس اعلام کمیسیون‌های انتخاباتی، در لوهانسک بیش از ۹۸ درصد رای‌دهندگان از پیوستن به روسیه حمایت کرده‌اند. نتایج اعلام‌شده در دونتسک، از موافقت بیش از ۹۹ درصد مردم با الحاق به روسیه حکایت دارد. مناطق زاپوریژیا و «خرسون» نیز با ۹۳ درصد و ۸۷ درصد رأی‌دهندگان از جدایی از اوکراین و اتحاد با روسیه حمایت کردند.

روس‌ها پیش از این و در جریان نااَرامی‌های سال ۲۰۱۴ اوکراین که منجر به برکناری «ویکتور یانوکوویچ» رئیس‌جمهور این کشور شد، به جمهوری خودمختار کریمه حمله کرده و پس از برگزاری یک همه‌پرسی، این منطقه را در ۱۶ مارس ۲۰۱۴ به خاک فدراسیون روسیه الحاق کردند. پوتین مدتی بعد رسما سند پیوست کریمه به روسیه را امضا کرد و کریمه را جزء جدایی‌ناپذیر روسیه خواند.

همزمان با حمله روسیه به کریمه، جدایی‌طلبان روس‌زبان ساکن در مناطق شرقی اوکراین دست به تصرف ساختمان‌های دولتی در دو استان دونتسک و لوهانسک در مرز روسیه زدند و از برپایی «جمهوری‌های مردمی» جدید خبر دادند تا یک سلسله درگیری طولانی بین دو طرف شکل بگیرد و بیش از ۱۴ هزار نفر کشته و چندصد هزار نفر آواره شوند. روسیه سال گذشته اندکی پیش از جنگ اوکراین، استقلال این مناطق را به‌رسمیت شناخت و اکنون با این همه‌پرسی، می‌خواهد این دو منطقه و ۲ استان دیگر اوکراین را به خاک خود ضمیمه کند. روز سه‌شنبه دنیس پوشیلین، رهبر جدایی‌طلبان دونتسک درپیامی از ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه خواست که پس از برگزاری این همه‌پرسی، با ضمیمه کردن این مناطق به خاک روسیه موافقت کند.

همه‌پرسی چگونه انجام شد؟

برای تضمین امنیت، رای‌گیری از راه دور و توسط گروه‌های سیار کمیسیون‌های انتخاباتی در مناطق مجاور انجام شد. براساس گزارش کمیسیون مرکزی انتخابات روسیه، بیش از ۱۰۰ ناظر بین‌المللی از ۴۰ کشور برای نظارت بر رای‌گیری در این همه‌پرسی‌ها به‌آنجا سفر کرده بودند. ناظران بین‌المللی به سازماندهی مناسب و کیفی همه‌پرسی در تمامی چهار منطقه اشاره کردند. رسانه‌های غربی ازجمله نیویورک‌تایمز مدعی شدند بسیاری از ساکنان گفته‌اند توسط سربازان مسلح مجبور به رای دادن شده‌اند.

الحاق چه زمانی انجام می‌شود؟

رباتوسنی گزارش داد که پارلمان روسیه ممکن است الحاق بخش‌هایی از چهار منطقه اوکراینی به روسیه را چهارم اکتبر آتی بررسی کند. روند الحاق ممکن است مدتی طول بکشد زیرا نیاز به تایید پارلمان و رئیس‌جمهور این کشور دارد. اما دمیتری پسکوف، سخنگوی کرملین روز جمعه گفت این روند با سرعت کافی انجام خواهد شد. براساس قانون اساسی روسیه و قانون فدرال درمورد الحاق اعضای تشکیل‌دهنده جدید، این روبه شامل چندین مرحله است. سناتور کنستانتین کوساچف، نایب‌رئیس مجلس علیای روسیه در یک پست تلگرامی توضیح داد زمانی که مناطقی که مایل به عضویت در فدراسیون روسیه هستند پیشنهادات خود را به مسکو ارائه دهند، رئیس‌جمهور باید پارلمان را در این مورد مطلع کند. به گزارش ایسنا به نقل از آرتی، کوساچف گفت: «اگر توافق سیاسی درمورد الحاق حاصل شود، «پیش‌نویس معاهدات بین‌المللی درمورد پذیرش کشورهای خارجی با بخش‌هایی از آنها، در روسیه باید تدوین شود.» این موافقتنامه‌ها موضوعاتی مانند نام این منطقه، اسامی جدید، تابعیت، جانشینی، عملکرد مقامات دولتی، عملکرد قوانین و... را تنظیم می‌کند. پس از امضای این معاهدات، دادگاه قانون اساسی روسیه باید بررسی کند که آیا آنها با قانون عالی کشور مطابقت دارند یا خیر. در صورت عدم وجود تخلف، گام بعدی تصویب اسناد توسط مجلس سفلی، دومای ایالتی و تصویب آنها توسط مجلس علیا و شورای فدراسیون خواهد بود. به‌طور هم‌زمان، پیش‌نویس قانون اساسی فدرال درمورد پذیرش واحدهای تشکیل‌دهنده جدید در روسیه باید به دوما ارائه شود و در صورت تایید، برای بررسی به مجلس علیا می‌رود. کوساچف خاطرنشان کرد: «این قانون زودتر از زمان لازم‌الاجرا شدن معاهدات بین‌المللی لازم‌الاجرا می‌شود.»

معنای همه‌پرسی چیست؟

مسکو پیش از این هشدار داده بود که اگر جمهوری‌های دونباس و دو منطقه جنوبی اوکراین با روسیه متحد شوند، هرگونه تلاش کی‌یف برای بازپس‌گیری آنها را حمله به سرزمین خود تلقی خواهد کرد. به‌عبارت ساده یعنی اگر اوکراین قصد حمله به این مناطق را داشته باشد، عملا به خاک روسیه تجاوز کرده است. در چند ماه گذشته درگیری‌های اوکراین متمرکز بر آزادسازی مناطق اشغالی بوده است. این دستورالعملی بود که پایتخت‌های اروپایی و واشنگتن برای کی‌یف نوشته بودند و بر همین اساس هم هیچ یک از این کشورها، حاضر به ارسال سلاح‌های پیشرفته تهاجمی به اوکراین نشدند تا نکند مسکو را به‌عنوان یک کشور دارای سلاح هسته‌ای تحریک به واکنش‌های تندتری بکند. آنها حتی برای انتقال برخی از تسلیحات به اوکراین شرط و شروطی هم گذاشتند. یک نمونه آن به ماه ژوئن بازمی‌گردد که آمریکا برای نخستین‌بار راکت‌اندازهای دوربرد «هیمارس» را به اوکراین فرستاد که بلینکن گفت کی‌یف «اطمینان داده» از این تسلیحات علیه خاک روسیه استفاده نخواهد کرد و او حرف آنها را به دلیل وجود «اعتماد قوی» باور می‌کند. نیویورک‌تایمز نوشته است که هدف روسیه این است که بخش‌هایی از اوکراین را به‌عنوان قلمرو روسیه اعلام و سپس ادعا کند که ارتش اوکراین به روسیه حمله کرده است.

با وجود برگزاری همه‌پرسی، عملیات روس‌ها در این مناطق ادامه دارد. دیمتری پسکوف، سخنگوی ریاست‌جمهوری روسیه در پاسخ به این سوال که آیا عملیات ویژه پس از الحاق مناطق جدید ادامه خواهد داشت یا خیر گفت: «حداقل لازم است که کل قلمرو جمهوری خلق دونتسک آزاد شود.» به گزارش اسپوتنیک، پسکوف در پاسخ به سوال خبرنگاران درباره اینکه آیا پس از امضای سند پیوستن مناطق جدید به روسیه، عملیات ویژه ادامه خواهد یافت یا خیر گفت: «حداقل آنچه من می‌توانم با دقت مطلق به شما بگویم این است که هنوز همه خاک جمهوری خلق دونتسک آزاد نشده است. ما درمورد سرزمینی صحبت می‌کنیم که در مرزهای سال ۲۰۱۴ است. بنابراین، حداقل آزادسازی کل قلمرو جمهوری خلق دونتسک ضروری است.» نیویورک‌تایمز معتقد است پوتین با برگ همه‌پرسی، در هرمرحله می‌تواند این روند را متوقف کند و احتمالا چشم‌اندازی را برای مذاکره بازکند و تهدید الحاق به وضوح روی میز باشد.

واکنش غرب چیست؟

نخستین واکنش‌ها در غرب به نتایج همه‌پرسی در ۴ منطقه اوکراین، عدم‌پذیرش این همه‌پرسی و تهدید روسیه به تحریم‌های بیشتر بود. اتحادیه اروپا و ایالات‌متحده قبلا این رای‌گیری را «ساختگی» خوانده‌اند. جدا از سازمان ملل که رفراندوم‌های الحاق اراضی اوکراین را غیرقانونی دانست، آنتونی بلینکن وزیر امور خارجه آمریکا به سی‌بی‌اس گفت که مناطق مثلا روسیه در دوره پوتین تلاش کرد از تنش جلوگیری کند و درگیری‌ها کمتر باشد اما زمانی که انقلاب رنگی و کودتا در اوکراین رخ داد و باتوکوویچ کنار رفت، چند رئیس‌جمهور بعدی اوکراین به رئلسنکی رسید، اینها سیاست روس‌هراسی را به‌شدت در بخش شرقی اوکراین تقویت کردند. در توافق مینسک که دونباس شامل دو استان لوهانسک و دونتسک می‌شود، اینها آمدند خودمختاری اعلام کردند، اشتان مایر که در آن زمان وزیر خارجه آلمان بود، مدلی مطرح کرد مبنی برابنکه در یک فرصت مقتضی در این مناطق انتخابات برگزار شود. اما در سال ۲۰۱۴ است. به این صورت که انتخابات برگزار شده و این مردم خودشان سرنوشت‌شان را مشخص کنند، بگویند چه چیزی را می‌خواهند. کشور اوکراین تاریخ قابل توجهی ندارد. از زمان فروپاشی شوروی بوده است که سرزمینی تحت عنوان اوکراین شکل گرفته. حدود ۳۰، ۳۵ سال می‌شود. تاپیش از این اصلا در نقشه نبوده است. همان‌طور که اشاره شد، اشتان مایر این ایده را مطرح کرد و از زمان مطرح شدن آن گذشت، تا اینکه رئلسنکی، مهره صدرصد سرسپرده کاخ سفید قدرت را به‌دست گرفت. هرکس دیگری از بین روسای جمهور قبلی اوکراین الان به‌جای رئلسنکی در قدرت بود اوکراین به‌هیچ‌وجه شرایط فعلی را به‌خود نمی‌دید. باوجود اینکه آنها هم مقابل روسیه بودند اما به‌هیچ عنوان وارد درگیری با این سطحی که آمریکا برای آن ایجاد کرد نمی‌شدند.

تحریکات غربی‌ها از جمله فضاسازی‌هایی که طی چند مدت اخیر پیرامون احتمال حمله اتمی روسیه داشته‌اند باتوجه به این شهروندان خود را دعوت به خروج از اوکراین در اولین فرصت کرده‌اند تا چه میزان بر روند درگیری‌ها اثرگذار می‌دانید؟

باید به این نکته توجه داشت که درحال حاضر ما شاهد فضای تبلیغات روانی هم هستیم. طرف غربی می‌خواهد علیه روسیه فضایی ایجاد کند تا از آن طریق بر کرملین فشار وارد شود. نکته دیگر هم آنکه اجرا گروهی دست به خرابکاری در خط نورداستریم ۱ زدند که بعد از آن شاید بودیم وزیر خارجه لهستان سریعا به آمریکا پیام داد و این اتفاق را تبریک گفت. اینها همه نشان می‌دهد آمریکا یک پازل خطرناک برای اروپا طراحی کرده. دیروز مثلا روسیه در دوره پوتین تلاش کرد از تنش جلوگیری کند و درگیری‌ها کمتر باشد اما زمانی که انقلاب رنگی و کودتا در اوکراین رخ داد و باتوکوویچ کنار رفت، چند رئیس‌جمهور بعدی اوکراین به رئلسنکی رسید، اینها سیاست روس‌هراسی را به‌شدت در بخش شرقی اوکراین تقویت کردند. در توافق مینسک که دونباس شامل دو استان لوهانسک و دونتسک می‌شود، اینها آمدند خودمختاری اعلام کردند، اشتان مایر که در آن زمان وزیر خارجه آلمان بود، مدلی مطرح کرد مبنی برابنکه در یک فرصت مقتضی در این مناطق انتخابات برگزار شود. از سال ۲۰۱۴ است. به این صورت که انتخابات برگزار شده و این مردم خودشان سرنوشت‌شان را مشخص کنند، بگویند چه چیزی را می‌خواهند. کشور اوکراین تاریخ قابل توجهی ندارد. از زمان فروپاشی شوروی بوده است که سرزمینی تحت عنوان اوکراین شکل گرفته. حدود ۳۰، ۳۵ سال می‌شود. تاپیش از این اصلا در نقشه نبوده است. همان‌طور که اشاره شد، اشتان مایر این ایده را مطرح کرد و از زمان مطرح شدن آن گذشت، تا اینکه رئلسنکی، مهره صدرصد سرسپرده کاخ سفید قدرت را به‌دست گرفت. هرکس دیگری از بین روسای جمهور قبلی اوکراین الان به‌جای رئلسنکی در قدرت بود اوکراین به‌هیچ‌وجه شرایط فعلی را به‌خود نمی‌دید. باوجود اینکه آنها هم مقابل روسیه بودند اما به‌هیچ عنوان وارد درگیری با این سطحی که آمریکا برای آن ایجاد کرد نمی‌شدند.

همه‌پرسی الحاق مناطق اشغالی شرق و جنوب شرقی اوکراین به خاک روسیه، دو روز پیش درحالی به پایان رسید که بنابر شواهد موجود ولادیمیر پوتین در تدارک اعلام رسمی ضمیمه کردن حدود ۱۵ درصد از قلمرو اوکراین به کشور خود است. اعلام برپایی این همه‌پرسی پیش از این موجی از انتقادها را در میان کشورهای غربی برانگیخته بود. برای بررسی آخرین وضعیت جنگ اوکراین و روسیه با روح‌الله مدبر، کارشناس مسائل اوراسیا به گفت‌وگو پرداختیم که در ادامه می‌خوانید.

روح‌الله مدبر، کارشناس مسائل اوراسیا از آخرین وضعیت جنگ اوکراین و روسیه می‌گوید

بازی جنگ اتمی را آمریکا و غرب شروع کرده‌اند

کرملین با ابتکار همه‌پرسی دونباس کاخ سفید را غافلگیر کرد

از فروردین امسال زمزمه استفاده از سلاح اتمی توسط روسیه بیان می‌شد. اما اخیرا با الحاق چهار استان اوکراین به روسیه، این مساله شدت بیشتری گرفته. مثلا دیروز معاون شورای امنیت ملی روسیه گفته مسکو حق استفاده از تسلیحات اتمی درصورت لزوم را دارد. در این راستا فکر می‌کنید این الحاق این چهار استان و استفاده از سلاح اتمی چه ارتباطی وجود دارد؟ مثلا اینکه اگر اوکراین بخواهد این مناطق را پس بگیرد، روسیه به سلاح اتمی روی بیاورد.

استفاده از سلاح اتمی را هفته‌های گذشته طرف اوکراینی گلیه زده بود. چون می‌دانید طرف اوکراینی از ظرفیت‌های مختلفی برای جلب توجه نظام بین‌الملل استفاده می‌کند تا سلاح‌های بیشتری دریافت کند و فضای تنش را به فضای متفاوتی ببرد. مثلا الان از رژیم‌صهیونیستی درخواست سامانه‌های مختلف پدافندی کرده اما آن نوع پدافندی که اوکراین نیاز دارد، قابدرتا در اختیار خود رژیم‌صهیونیستی هم نیست چون قاعده بازی درگیری‌ها در اوکراین از هفته گذشته خیلی تغییر کرده است. یعنی بعد از اقداماتی که اوکراینی‌ها در منطقه خارکف انجام دادند و مواضع‌شان را در استان خارکف گسترده کردند، یک وقفه‌ای صورت گرفت و سطح تاکتیک نظامی روسیه و صحنه نبرد تغییر کرده، برای همین اوکراینی‌ها مجددا درخواست سلاح‌های مختلفی از متحدان خود کردند که این نوع سلاح‌ها این پدافندها را هم، حتی آمریکا یا رژیم‌صهیونیستی ندارند. لذا در بین این گفت‌وگو، طرف اوکراینی گفت اگر لازم باشد، آمریکا باید از اسلحه اتمی استفاده کند. در واکنش به این گفته طرف اوکراینی است که ولادیمیر پوتین چند روز گذشته گفت هر کشوری که روسیه را بترساند به استفاده از سلاح اتمی تهدید می‌کند، بدانید این یاد به‌سمت او می‌وزد و این سلاح اتمی علیه خودش استفاده می‌شود. برای همین این بازی جنگ اتمی را آمریکایی‌ها دارم با کلیدواژه‌های خاصی صحبت می‌کنم چون الآن نمی‌توان گفت من زند یا نمی‌زند. این مساله وابسته به تصمیمی است که خود کرملین و پوتین با توجه به شرایط خاص خود به آن فکر می‌کنند اما دائم دارند از این کلیدواژه استفاده می‌کنند که اگر به خاک ما حمله شود، اگر به خاک ما ورودی صورت بگیرد، ما طبق سند استراتژی امنیت ملی‌مان این امکان را داریم که از هر نوع وسیله‌ای برای دفاع استفاده کنیم. یک نکته دیگر هم آن که آمریکایی‌ها اصلا صلاحیت این را ندارند که در حوزه سلاح هسته‌ای و به کار گیری آن حرف بزنند چون خودشان در ژاپن، کشوری که نه در آن حضوری داشتند و نه ربطی به آن داشت بعد از یک عملیات خیلی‌شان مراجعه می‌کنند. حوزه روسیه، فوق‌العاده خاص است. روس‌ها هم افرادی هستند که هیچ کس نمی‌تواند تشخیص بدهد یک‌دفعه چه کاری انجام خواهند داد. سطح درگیری‌ها بعد از ضدحمله‌ای که اوکراینی‌ها در خارکف داشته‌اند، شاهد نوعی تغییر بوده است. تغییری که روسیه در استراتژی خود داشت و جنس درگیری را کاملا متفاوت کرد. قرار نبود انتخابات در مقطع کنونی برگزار شود و این چهار استان به روسیه بپیوندند. قرار بود چند ماه دیگر این اتفاق بیفتد. این نشان می‌دهد که روسیه دارد بازی را تغییر می‌دهد و آمریکا را با این اقدام غافلگیر کرده است. آمریکایی‌ها فکر نمی‌کردند روسیه در این مقطع این اقدام را انجام دهد. رئیس‌جمهوری دونتسک به‌صورت مکتوب نامه‌ای به پوتین نوشته است یا این مضمون که ما انتخابات را برگزار کرده‌ایم و چون انتخابات با حضور ناظران بین‌المللی بوده و آنها هم آن را تایید کرده‌اند، تقاضه تقویت شما را به خاک روسیه را امضا کن. خب این یک شیوه‌نامه‌ای دارد. احتمالا اینها به مسکو رفته و در کرملین تفاهمنامه افزایش مرز اعلا کنند. بعد از این ماجرا از درگیری به معنای واقعی تغییر می‌کند. آمریکا انتظار این را نداشت که با نزدیکی به فصل زمستان روس‌ها دست به این اقدام بزنند.

اگر درگیری‌های چند مدت گذشته را هم نگاه کنید، سطح درگیری‌ها و سطح سلاح‌های مورد استفاده روسیه با گذشته تفاوت داشته است. این نشان می‌دهد روسیه بازی را عوض کرده. آمریکا می‌خواهد با این هشدار که روس‌ها قصد دارند از تسلیحات اتمی استفاده کنند افکار عمومی دنیا را به سمت فضاهای هیجانی حرکت دهد تا به زعم خود دست روسیه را رو کرده باشد. اما نکته قابل توجه آن است که روس‌ها هیچ خونسردانه با این رویکرد آمریکا مواجهه داشته‌اند. خیلی خونسردانه کاری را می‌کنند که هیچ کس انتظار آن را ندارد. من هم به شهروندانش گفت هرچه زودتر خاک اوکراین را ترک کنند.

نکته قابل توجه در این میان آنکه کرملین از یک خرد ویژه در بحث درگیری‌ها برخوردار است و آن اینکه روس‌ها قطعا شروع کننده هیچ حمله اتمی ناگهانی نخواهند بود. اما اگر آمریکا اقدامی انجام دهد که سطح تنش بیش از یک حد مشخصی بالا رود، روس‌ها به استراتژی امنیت ملی‌شان مراجعه می‌کنند. حوزه روسیه، فوق‌العاده خاص است. روس‌ها هم افرادی هستند که هیچ کس نمی‌تواند تشخیص بدهد یک‌دفعه چه کاری انجام خواهند داد. سطح درگیری‌ها بعد از ضدحمله‌ای که اوکراینی‌ها در خارکف داشته‌اند، شاهد نوعی تغییر بوده است. تغییری که روسیه در استراتژی خود داشت و جنس درگیری را کاملا متفاوت کرد. قرار نبود انتخابات در مقطع کنونی برگزار شود و این چهار استان به روسیه بپیوندند. قرار بود چند ماه دیگر این اتفاق بیفتد. این نشان می‌دهد که روسیه دارد بازی را تغییر می‌دهد و آمریکا را با این اقدام غافلگیر کرده است. آمریکایی‌ها فکر نمی‌کردند روسیه در این مقطع این اقدام را انجام دهد. رئیس‌جمهوری دونتسک به‌صورت مکتوب نامه‌ای به پوتین نوشته است یا این مضمون که ما انتخابات را برگزار کرده‌ایم و چون انتخابات با حضور ناظران بین‌المللی بوده و آنها هم آن را تایید کرده‌اند، تقاضه تقویت شما را به خاک روسیه را امضا کن. خب این یک شیوه‌نامه‌ای دارد. احتمالا اینها به مسکو رفته و در کرملین تفاهمنامه افزایش مرز اعلا کنند. بعد از این ماجرا از درگیری به معنای واقعی تغییر می‌کند. آمریکا انتظار این را نداشت که با نزدیکی به فصل زمستان روس‌ها دست به این اقدام بزنند.

اگر درگیری‌های چند مدت گذشته را هم نگاه کنید، سطح درگیری‌ها و سطح سلاح‌های مورد استفاده روسیه با گذشته تفاوت داشته است. این نشان می‌دهد روسیه بازی را عوض کرده. آمریکا می‌خواهد با این هشدار که روس‌ها قصد دارند از تسلیحات اتمی استفاده کنند افکار عمومی دنیا را به سمت فضاهای هیجانی حرکت دهد تا به زعم خود دست روسیه را رو کرده باشد. اما نکته قابل توجه آن است که روس‌ها هیچ خونسردانه با این رویکرد آمریکا مواجهه داشته‌اند. خیلی خونسردانه کاری را می‌کنند که هیچ کس انتظار آن را ندارد. من

ادامه در صفحه ۷

ادامه از صفحه ۲

خواهد داشت. دیمتری پسکوف، سخنگوی ریاست‌جمهوری روسیه در پاسخ به این سوال که آیا عملیات ویژه پس از الحاق مناطق جدید ادامه خواهد داشت یا خیر گفت: «حداقل لازم است که کل قلمرو جمهوری خلق دونتسک آزاد شود.» به گزارش اسپوتنیک، پسکوف در پاسخ به سوال خبرنگاران درباره اینکه آیا پس از امضای سند پیوستن مناطق جدید به روسیه، عملیات ویژه ادامه خواهد یافت یا خیر گفت: «حداقل آنچه من می‌توانم با دقت مطلق به شما بگویم این است که هنوز همه خاک جمهوری خلق دونتسک آزاد نشده است. ما درمورد سرزمینی صحبت می‌کنیم که در مرزهای سال ۲۰۱۴ است. بنابراین، حداقل آزادسازی کل قلمرو جمهوری خلق دونتسک ضروری است.» نیویورک‌تایمز معتقد است پوتین با برگ همه‌پرسی، در هرمرحله می‌تواند این روند را متوقف کند و احتمالا چشم‌اندازی را برای مذاکره بازکند و تهدید الحاق به وضوح روی میز باشد.

واکنش غرب چیست؟

نخستین واکنش‌ها در غرب به نتایج همه‌پرسی در ۴ منطقه اوکراین، عدم‌پذیرش این همه‌پرسی و تهدید روسیه به تحریم‌های بیشتر بود. اتحادیه اروپا و ایالات‌متحده قبلا این رای‌گیری را «ساختگی» خوانده‌اند. جدا از سازمان ملل که رفراندوم‌های الحاق اراضی اوکراین را غیرقانونی دانست، آنتونی بلینکن وزیر امور خارجه آمریکا به سی‌بی‌اس گفت که مناطق لوهانسک، دونتسک، خرسون و زاپوریژیا، هرگز «به‌عنوان بخشی از خاک روسیه به‌رسمیت شناخته نخواهند شد.» وی افزود که کی‌یف حق دارد آنها را پس بگیرد. بلینکن گفته است در صورتی که روسیه اراضی اوکراین را از طریق همه‌پرسی به خاک خود الحاق کند، تحریم‌های سختی را علیه آن تحمیل خواهیم کرد. آمریکا از شرکای اروپایی‌اش یک‌مرحله جلوتر آمده است و به اوکراین مجوز استفاده از تسلیحات غربی برای حمله به مناطقی که قرار است به روسیه ضمیمه شوند را داده است. بلینکن در کنفرانس مطبوعاتی مشترکی با سوبرامانیام جایشانکار، همتای هندی خود در واشنگتن با این پرسش مواجه شد؛ آیا آمریکا با استفاده اوکراین از تسلیحات اعطاشده واقعی به‌نظر نمی‌رسد؛ چراکه در همین مناطق الحاق‌شده نیز جمعیتی زیست می‌کنند که با لهجه اوکراینی صحبت می‌کنند و تمایلات بیشتری به فرهنگ اروپایی دارند. اگر مثلا می‌گفتند نسبت آن ۶۰ به ۴۰ است رقم منطقی‌تری به‌نظر می‌رسید. تردیدی نیست که اکثریت مناطق الحاقی را قوم روس زبان و علاقه‌مند به فرهنگ روسیه تشکیل داده و خود اوکراینی‌ها هم این را قبول دارند ولی بهره‌جویی متعصبانه از این مساله به‌جز تداوم جنگ، آورده دیگری نخواهد داشت. اگر منطق روسیه ارجیه مراجعه به آرای عمومی درمورد بقا یا عدم بقا یک کشور را بخواهیم که ایفاد صحیح درنظر بگیریم حدود ۴۰ درصد جمعیت غیر روس تبار و غالبا ترک‌نژاد هستند همچون چچنی‌ها، داغستانی‌ها و تاتارها نیز می‌توانند با همین منطق از روسیه اعلام استقلال کنند. روسیه و اوکراین یک ملت با لهجه‌های مختلف محسوب می‌شوند که جدایی‌شان خسارت‌های زیادی را به هردو تحمیل کرد. این دو کشور باید با استفاده از این قرابت، زمینه را برای همکاری و همزیستی بهتر مهیا می‌کردند نه اینکه در مقابل یکدیگر قرار گرفته و سرزمین‌شان را در معرض سوءاستفاده کسانی قرار دهند که نیاز به نفت و گاز دارند و چشم طمع به منابع آنها دوخته‌اند. علاوه‌بر رویکرد روسیه آنچه باعث تشدید خصومت شده است برخی رفتارهای چنان‌های دست‌راستی و نئوسیانالیستی اوکراین است. این رویکرد مانع از آن است که مردم اوکراین و روسیه بتوانند همچون کشورهای اتحادیه اروپا با یکدیگر همزیستی و رفت‌وآمد آزادانه داشته باشند. کشورهای گرجستوی و شمالی نیز یک ملت هستند که به‌جای نابودی یکدیگر تاکنون به یک جدایی و سازش تن داده‌اند. روسیه و اوکراین بهتر است به‌جای جنگ از همین الگو پیروی کرده و ضمن پذیرش واقعیت‌ها مساله را با یکدیگر حل کنند و اجازه ندهند این خشونت در آینده منجر به ایجاد دشمنی بین دو ملت شود؛ چراکه بازگرداندن آن به شرایط عادی کار راحتی نخواهد بود.

تهدید روسیه مبنی بر استفاده از حمله اتمی با هدف دفاع از کریمه و ۴ منطقه جدیدالاحداق چقدر جدی است؟ پیامدهای احتمالی استفاده روسیه از سلاح هسته‌ای چیست؟

کریمه به‌عنوان جمهوری خودمختار در یک تصمیم‌گیری اداری در سال ۱۹۵۶ جزء اوکراین شد و بعد تقاضا استقلال کرد. بعد از اعلام استقلال در سال ۲۰۱۴ تصویب کردند که به روسیه بپیوندند و این یک پرونده جدا محسوب می‌شود. لوهانسک، دونتسک، خرسون و زاپوریژیا، هرگز «به‌عنوان بخشی از خاک روسیه به‌رسمیت شناخته نخواهند شد.» وی افزود که کی‌یف حق دارد آنها را پس بگیرد. بلینکن گفته است در صورتی که روسیه اراضی اوکراین را از طریق همه‌پرسی به خاک خود الحاق کند، تحریم‌های سختی را علیه آن تحمیل خواهیم کرد. آمریکا از شرکای اروپایی‌اش یک‌مرحله جلوتر آمده است و به اوکراین مجوز استفاده از تسلیحات غربی برای حمله به مناطقی که قرار است به روسیه ضمیمه شوند را داده است. بلینکن در کنفرانس مطبوعاتی مشترکی با سوبرامانیام جایشانکار، همتای هندی خود در واشنگتن با این پرسش مواجه شد؛ آیا آمریکا با استفاده اوکراین از تسلیحات اعطاشده واقعی به‌نظر نمی‌رسد؛ چراکه در همین مناطق الحاق‌شده نیز جمعیتی زیست می‌کنند که با لهجه اوکراینی صحبت می‌کنند و تمایلات بیشتری به فرهنگ اروپایی دارند. اگر مثلا می‌گفتند نسبت آن ۶۰ به ۴۰ است رقم منطقی‌تری به‌نظر می‌رسید. تردیدی نیست که اکثریت مناطق الحاقی را قوم روس زبان و علاقه‌مند به فرهنگ روسیه تشکیل داده و خود اوکراینی‌ها هم این را قبول دارند ولی بهره‌جویی متعصبانه از این مساله به‌جز تداوم جنگ، آورده دیگری نخواهد داشت. اگر منطق روسیه ارجیه مراجعه به آرای عمومی درمورد بقا یا عدم بقا یک کشور را بخواهیم که ایفاد صحیح درنظر بگیریم حدود ۴۰ درصد جمعیت غیر روس تبار و غالبا ترک‌نژاد هستند همچون چچنی‌ها، داغستانی‌ها و تاتارها نیز می‌توانند با همین منطق از روسیه اعلام استقلال کنند. روسیه و اوکراین یک ملت با لهجه‌های مختلف محسوب می‌شوند که جدایی‌شان خسارت‌های زیادی را به هردو تحمیل کرد. این دو کشور باید با استفاده از این قرابت، زمینه را برای همکاری و همزیستی بهتر مهیا می‌کردند نه اینکه در مقابل یکدیگر قرار گرفته و سرزمین‌شان را در معرض سوءاستفاده کسانی قرار دهند که نیاز به نفت و گاز دارند و چشم طمع به منابع آنها دوخته‌اند. علاوه‌بر رویکرد روسیه آنچه باعث تشدید خصومت شده است برخی رفتارهای چنان‌های دست‌راستی و نئوسیانالیستی اوکراین است. این رویکرد مانع از آن است که مردم اوکراین و روسیه بتوانند همچون کشورهای اتحادیه اروپا با یکدیگر همزیستی و رفت‌وآمد آزادانه داشته باشند. کشورهای گرجستوی و شمالی نیز یک ملت هستند که به‌جای نابودی یکدیگر تاکنون به یک جدایی و سازش تن داده‌اند. روسیه و اوکراین بهتر است به‌جای جنگ از همین الگو پیروی کرده و ضمن پذیرش واقعیت‌ها مساله را با یکدیگر حل کنند و اجازه ندهند این خشونت در آینده منجر به ایجاد دشمنی بین دو ملت شود؛ چراکه بازگرداندن آن به شرایط عادی کار راحتی نخواهد بود.

آینده چه می‌شود؟

از ابتدای بحران اوکراین رسانه‌های غربی بیش از بیان واقعیت، ابزار تبلیغات سیاسی یا همان جوسازی به نفع اوکراین بودند. در روزهای نخست کلیپ‌هایی تمسخرآمیز در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی غربی از گفت‌وگوی مردم اوکراین با سربازان روس منتشر می‌شد تا چنین به مخاطب القا شود که روس‌ها در باتلاق افتاده‌اند. طبیعتا روس‌ها نتوانسته‌اند آنچه را که گمانش را می‌بردند در اوکراین پیاده کنند. شاید بخشی از ناتوانی روس‌ها، حدود ۱۵ میلیارد دلار تسلیحاتی است که غرب تا به امروز به‌صورت رسمی در اختیار این کشور قرار داده است. با این حال اما اوضاع آن‌گونه که غربی‌ها و رسانه هایشان می‌گویند به ضرر روس‌ها نیست. آنها بیش از ۱۵ درصد خاک اوکراین را به خاک خود ضمیمه خواهند کرد. شاید روی کاغذ بازپس‌گیری این مناطق آسان باشد اما روس‌ها این مناطق را جزئی از خاک خود می‌دانند و این قبول آزادسازی این مناطق با جنگ را تقریبا ناممکن کرده است. توماس گراهام در شورای روابط خارجی آمریکا درباره اینکه با این وضعیت در آینده چه خواهد شد، نوشته است: «هیچ مسیر کوتاه‌مدتی برای صلح وجود ندارد و چشم‌انداز دیپلماسی با این الحاق‌ها کمتر خواهد شد. درگیری به یک جنگ فرسایشی تبدیل شده است. اگرچه هر دو طرف متحمل تلفات قابل توجهی شده‌اند، اقتصاد اوکراین در حال فروپاشی است و روسیه تحت فشار فزاینده‌ای قرار دارد، اما هر یک از طرف‌ها هنوز ذخایر زیادی برای استفاده دارند. مبارزه برای اوکراین وجودی است. نظرسنجی‌های عمومی نشان می‌دهد که اوکراینی‌ها از ادامه مبارزه و اعتماد به پیروزی نهایی حمایت می‌کنند. آنها عقب نخواهند نشست، به‌ویژه تا زمانی که از حمایت نظامی و اقتصادی در مقیاس وسیع از غرب برخوردار شوند. این درگیری ممکن است برای روسیه وجودی نداشته باشد، اما مطمئنا برای پوتین و اطرافیانش است. کرملین همچنان اصرار دارد اهدافی که در ابتدا تعیین کرده بود، یعنی غیرنظامی کردن و «نازی‌زدایی» اوکراین محقق خواهد شد.»

گراهام معتقد است همه طرف‌ها بر این باورند که زمستان پیش‌رو مقاومت آنها را آزمایش خواهد کرد. به نوشته او، کرملین امیدوار است بحران سوخت فعلی باعث رکود اقتصادی شود و به نوبه خود، حمایت اروپایی‌ها از اوکراین تضعیف شود. در آن سوی میدان کشورهای اروپایی (همراه با ایالات متحده) امیدوارند رژیم تحریم‌های سخت‌شان عزم روسیه را از بین ببرد، به‌ویژه اگر اوکراین به پیشرفت در میدان ادامه دهد. در این شرایط، دیپلماسی مرده است؛ تا زمانی که هر یک از طرفین باور داشته باشند که می‌توانند در میدان جنگ پیروز شوند. به اعتقاد این کارشناس مسائل بین‌الملل، نمی‌توان گفت که صلح در اوکراین مساله گسترده‌تر روابط روسیه و غرب را حل خواهد کرد. پوتین در اظهارات خود تاکید کرده که روسیه درگیر یک مبارزه وجودی با غرب است. اوکراین تنها کانون کنونی این مبارزه است.

فکر می‌کنید تبعات استفاده از سلاح هسته‌ای چه می‌تواند باشد؟

با استفاده روسیه از سلاح اتمی، تعیاتش این است که ممکن است دیگر کشورها هم تشویق بشوند که از این سلاح علیه روسیه استفاده کنند و دنیا را به جنگ بکشانند. این ممکن است مجوزی را به دیگران بدهد تا قوانین بین‌المللی را زیر پا بگذارند. سلاح اتمی یک سلاح بازدارنده است و اگر روسیه از آن استفاده کند، ممکن است دیگر کشورها هم برای بازدارندگی از آن استفاده کنند. سوالی که اینجا به‌وجود می‌آید این است که آیا روسیه به‌دنبال جنگ در دنیا است؟ نه به نظرم و تصورم این نیست. یعنی احساس می‌کنم روسیه تا به این لحظه به چنین تصمیمی نرسیده است که دنیا را به جنگ بکشاند. چون اگر بخواهد چنین کاری بکند راه‌های